Cultuureducatie met Kwaliteit Midden-Holland

Doelbewust verrijken vanuit nieuwsgierigheid

Cultuureducatiegroep

Brede School Gouda
Evertshuis
Cultuurhuis Garenspinnerij
Stichting Cultuurvijver
Stichting Vonk
What the K*nst

Fotografie: ByLiek

Inhoudsopgave

1. Voorwoord 2

2. Samenvatting 2

3. Inleiding 3

4. Reflectie op de stand van zaken Cultuureducatie met Kwaliteit 5

5. Activiteiten 2025-2028 8
    - 5.1 Doelgroep
    - 5.2 Samenwerking scholen en culturele omgeving
    - 5.3 Deskundigheidsbevordering leerkrachten en culturele partners
    - 5.4 Integrale cultuureducatie in verbinding met andere vakgebieden
    - 5.5 Verbinding binnen-buitenschoolse cultuureducatie

6. Risicoanalyse 18

7. Samenwerking met partners 18

8. Kennisdeling 20

9. Monitoring en evaluatie 22

10. Planning 23

11. Begroting 24

12. Bijlage 26
    a. Plan per gemeente Bodegraven-Reeuwijk
    b. Plan per gemeente Krimpenerwaard
    c. Plan per gemeente Gouda
    d. Plan per gemeente Waddinxveen
    e. Plan per gemeente Zuidplas

1. Voorwoord

Voor u ligt het projectplan Cultuureducatie met Kwaliteit 4 (CmK-4) in Midden-Holland. Dit plan is opgesteld in nauwe samenwerking met de betrokken CmK-coördinatoren en geeft inzicht in onze plannen voor 2025 tot en met 2028. De titel van ons plan slaat op de beweging die we in CmK-4 willen maken naar cultuureducatie waarin doelbewust wordt gewerkt aan het verrijken van het onderwijsaanbod op scholen door in te spelen op de nieuwsgierigheid van kinderen.

2. Samenvatting

In Cultuureducatie met Kwaliteit 4 zetten we vol in op het borgen van kwalitatieve cultuureducatie op basisscholen in samenwerking met de culturele omgeving. We werken aan gelijke kansen door in te zetten op een hoog bereik van scholen en extra aandacht te hebben voor onderwijskansenscholen en scholen met een brugfunctionaris.

We ondersteunen scholen bij het realiseren van hun eigen ambitie op het gebied van cultuureducatie, met aandacht voor visie en beleid, samenwerking met culturele omgeving, deskundigheidsbevordering en integrale cultuureducatie.

Ter voorbereiding op het nieuwe curriculum Kunst en Cultuur verschuiven we van een vraaggerichte naar een doelgerichte aanpak. Scholen en aanbieders maken gerichtere keuzes in het ontwikkelen en kiezen van aanbod op basis van het te bereiken doel. We introduceren een instrument om de kwaliteit van het aanbod te evalueren en bieden op basis hiervan trainingen aan voor aanbieders. Ook werken we aan de verbinding tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie.

We spelen in op de ambitie van veel scholen om cultuureducatie te integreren met wereldoriëntatie en/of burgerschap en bieden hun ondersteuning middels procesgerichte didactiek en lanceren een leernetwerk voor het koppelen van cultuureducatie aan de wereldoriëntatie methode Blink. Binnen het netwerk wordt kennis en aanbod gedeeld en ontwikkeld.

We zetten in op kennisdeling zowel op gemeentelijk niveau als binnen de regio door vraagstukken van scholen en aanbieders te delen, hierop in te spelen en onze activiteiten meer uit te dragen naar buiten.

3. Inleiding

Met trots kijken we terug op een succesvolle periode van Cultuureducatie met Kwaliteit 3 (CmK-3), waarin we samen met alle betrokken partners waardevolle projecten hebben gerealiseerd. CmK-4 biedt ons de kans om de ingezette ontwikkelingen en contacten met scholen te verdiepen en te borgen, en om ons voor te bereiden op de komende curriculumvernieuwing.

Interne context

Het Bestuurlijk Platform Cultuur Regio Midden-Holland werkt sinds 2015 samen aan culturele regionale onderwerpen. Aan de basis van de samenwerking staat de gezamenlijke deelname aan de CmK-regeling. Deze samenwerking is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling Regio Midden-Holland, waarbij vijf gemeenten zijn betrokken: gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas.

Wethouders en ambtenaren van betrokken gemeenten zetten zich via zogenoemde tafels in om op structurele basis elkaar te informeren en samen te werken. Ook thema's als cultureel erfgoed en jongerenparticipatie worden daarin besproken. Naast een voorzitter zorgt de programmasecretaris voor onder andere de informatievoorziening, kennisdeling en het aanjagen en stroomlijnen van processen. Zij heeft nauw contact met alle ambtenaren en wethouders van de betrokken gemeenten.

Binnen Cultuureducatie met Kwaliteit is Cultuureducatiegroep sinds CmK-3 aangesteld als penvoerder van regio Midden-Holland. Penvoerder en programmasecretaris houden nauw contact over de uitvoering van CmK.

Waar de penvoerder eindverantwoording draagt over het project, structuur biedt en initiatief neemt in de onderlinge samenwerking, wordt de uitvoering van het project lokaal belegd bij zes uitvoerende organisaties. Deze organisaties leveren allen een CmK-coördinator die nauw samenwerkt met de CmK-coaches*[1] (voorheen cultuurcoaches genaamd).

Gouda: Cultuurhuis Garenspinnerij en Brede School Gouda
Zuidplas: Stichting Cultuurvijver
Krimpenerwaard: What the K*nst
Bodegraven-Reeuwijk: Evertshuis
Waddinxveen: Stichting Vonk.

CmK-coördinatoren, CmK- coaches en penvoerder van CmK Midden-Holland. Foto: Jacqueline Braat

[1] * CmK-coaches werden in CmK-3 cultuurcoaches genoemd, wat voor verwarring zorgde, gezien zij i.t.t. andere cultuurcoaches niet worden bekostigd vanuit de brugfunctionarisregeling en de focus leggen op onderschoolse cultuureducatie.

Onderwijs
Op dit moment telt de regio Midden-Holland 96 basisscholen, waarvan 10 onderwijskansenscholen en 6 speciaal (basis)onderwijsscholen, beide gevestigd in Gouda.
Er is veel aandacht voor gelijke kansen, bijvoorbeeld vanuit de subsidieregeling School en Omgeving en de brugfunctionarisregeling. Met School en Omgeving wordt binnen de Rijke Schooldag extra buitenschoolse aanbod aangeboden zodat kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen, ongeacht hun thuissituatie of omgeving. Met de brugfunctionarissenregeling kunnen scholen een brugfunctionaris aanstellen, iemand die laagdrempelig bereikbaar is voor het gezin. Een van de opdrachten van de brugfunctionaris is het kijken naar mogelijkheden om de talenten en ontwikkelkansen van kinderen te benutten.[2]
Voor beide regelingen vormt de Brede School Gouda een partner voor scholen en is betrokken bij de aanvraag en uitvoering. Vanuit CmK sluiten wij aan op de activiteiten die worden uitgevoerd rondom gelijke kansen.

Externe context

De regio, gelegen midden in het Groene Hart en ingeklemd tussen de grote steden, kent een divers cultureel aanbod en is rijk aan (im)materieel erfgoed. Iedere gemeente kent een sterke eigen identiteit. Gouda heeft een zeer rijke culturele infrastructuur met vertegenwoordiging van alle disciplines. De omliggende gemeenten laten zich kenmerken als plattelandsgemeenten. Gemeente Gouda, Waddinxveen en Zuidplas zijn groeigemeenten met veel nieuwe wijken en meer gezinnen.

Samenwerking in Zuid-Holland
Cultuureducatiegroep is naast penvoerder in Midden-Holland, tevens de grootste uitvoerende partij in regio Holland-Rijnland, waardoor kennis en ervaringen van nature worden gedeeld. Bijvoorbeeld het verbinden van binnen-buitenschoolse cultuureducatie naar voorbeeld van Brede School Gouda. Anderzijds werd het eerder ontwikkelde meetinstrument voor monitoring van cultuureducatie op scholen vertaald naar Midden-Holland.

Daarnaast werken we samen met Kunstgebouw, door deelname aan jaarlijkse netwerkbijeenkomsten voor penvoerders in Zuid-Holland. Ook nemen scholen van twee gemeenten deel aan Kijkkunst en is Kunstgebouw betrokken bij het bieden van een alternatief voor Doekunst in de gemeente Krimpenerwaard.

De wens is om de samenwerking met de andere penvoerders in de middelgrote regio's uit te breiden, zoals met Zoetermeer, Westland, en Dordrecht.

Curriculumvernieuwing

De verwachte vernieuwing van de kerndoelen voor Kunst en Cultuur in 2026 vraagt om voorbereidingen vanuit CmK, in hoofdstuk 5 is te lezen hoe we hierop inspelen. In de ontwikkelingen naar het nieuwe curriculum zien we veel aandacht voor de verbinding tussen verschillende vakgebieden, hier spelen we op in CmK-4. Ook liggen er aanknopingspunten voor cultuureducatie vanuit de recent verschenen concept kerndoelen voor burgerschap.

[2] Bron: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/subsidieregeling-brugfunctionaris

4. Reflectie op de stand van zaken Cultuureducatie met Kwaliteit

Positie cultuureducatie

In de afgelopen periode zijn stappen gezet in het bereiken van scholen en het waarborgen van cultuureducatie, onder andere door co-creatie, de ontwikkeling van lesmateriaal en het werken met doelen. Het professionaliseren van leerkrachten en het integreren van cultuureducatie met andere vakgebieden blijven belangrijke aandachtspunten.

Onderwijs
Afgelopen jaren hebben we gewerkt aan een hoger bereik. We tellen scholen als bereikt wanneer zij een ambitie op cultuureducatie hebben geformuleerd en hieraan werken (of een intentie in hebben). In gemeente Gouda nemen alle scholen deel aan (leerling)activiteiten bekostigd vanuit de indirecte matching maar zet een deel van de scholen verder (nog) geen stappen in het borgen van cultuureducatie, zij worden dus niet als bereikt geteld.
In Krimpenerwaard en Bodegraven zijn er veel inspanningen gedaan om het aantal bereikte scholen te verhogen. Zo is er een leerlijn erfgoed ontwikkeld die aansloot op de behoeften van enkele (nog niet bereikte) scholen. Ook is er geïnvesteerd in het contact met de school.

Resultaten

Regio Midden-Holland	**2021**	**2022**	**2023**
Bereikte basisscholen	65	78	82*
Aantal nieuwe basisscholen	2	13	6
Bereikte scholen voortgezet onderwijs	3	3	3
Bereikte leerkrachten	703	1.265	1.202
Bereikte culturele partners	42	49	48
Geïnspireerde leerlingen	15.911	18.607	19.836

Het aantal bereikte basisscholen in 2023 per gemeente is:

- Bodegraven-Reeuwijk: 15 van 16 scholen worden bereikt
- Gouda: 24 van de 30 scholen worden bereikt. *Alle scholen nemen deel aan culturele activiteiten via de Brede School.
- Krimpenerwaard: 18 van 25 scholen worden bereikt
- Waddinxveen: 9 van de 9 scholen worden bereikt
- Zuidplas: 16 van de 16 scholen worden bereikt.

Culturele instellingen
De 48 bereikte instellingen en zzp-kunstaanbieders zijn niet gelijkmatig verspreid over de gehele regio. In Gouda is er via de Brede School Gouda relatief veel cultureel aanbod wat laagdrempelig beschikbaar is voor scholen. In de andere gemeenten is het aanbod meer wijdverspreid en vaak op grote afstand van de kleine dorpen en scholen. Door aanbieders naar scholen toe te halen en andersom hebben we hierop ingespeeld.

De CmK-coördinatoren onderhouden nauw contact met de aanbieders, zowel één op één contact en/of door aan te sluiten bij bestaande netwerken. Het tekort aan vakdocenten is te overzien en kan binnen de regio worden opgevangen. Aanbieders zijn over het algemeen bereidwillig om te investeren in kwaliteitsverbetering.

Samenwerking scholen met culturele omgeving

Co-creatie

Bij co-creatie werken scholen en aanbieders samen aan de ontwikkeling van nieuw aanbod. Ten opzichte van vraaggericht werken, worden bij co-creatie inhoud en doelen van de activiteiten meer in samenspraak tussen school en aanbieder afgestemd. Alle instellingen en scholen zijn op de hoogte van co-creatie als mogelijkheid. Enkele voorbeelden zijn:

- Begrijpen met je handen: Een leskist voor de onderbouw (groep 1 t/m 3) gebaseerd op het gelijknamige publicatie van Sabine Plamper en Annet Weterings.
- Lampje: Een lessenreeks die verbinding legt met leesbevordering, literatuur, theater en beeldend onderwijs, gebaseerd op het boek van Annet Schaap.
- Lessenserie 'spelen met burgerschap' in samenwerking met Jeugdtheaterhuis.
- Lessenserie cultureel erfgoed en beeldend, in samenwerking met Museum Gouda.

Waar de samenwerking tussen school en aanbieder in CmK-3 van één op één georganiseerd is, willen we in CmK-4 ook meer regio breed samenwerken.

Werken met doelen

In CmK-3 hebben we aanbodsdoelen opgenomen in onze doelstellingen om een betere verbinding tussen scholen en passend aanbod te realiseren. We volgden regio Holland-Rijnland die een samenwerking aanging met het project 'Niet stapelen maar vervangen' in Den Bosch. Deze samenwerking liep echter anders dan gehoopt, waardoor uitwisseling in systemen niet mogelijk bleek en het wiel als het ware opnieuw moest worden uitgevonden.

In 2022 gaf het SLO[3] een training over aanbodsdoelen[4], waar we ook vanuit Midden-Holland aan deelnamen. In 2023 werd een pilot uitgevoerd in Holland-Rijnland met 5 scholen en 10 aanbieders. In Midden-Holland is besloten geen pilot uit te voeren omdat:

- Het werken met aanbodsdoelen niet leefde onder de scholen,
- Het onzeker is of aanbodsdoelen een plek krijgen in het nieuwe curriculum,
- Door de missende samenwerking met Den Bosch er geen zicht was op een technisch systeem om de aanbodsdoelen aan activiteiten te koppelen.

Ondanks het ontbreken van een pilot in Midden-Holland kunnen we leren van dit project. De pilot toonde aan dat denken in doelen zorgt voor meer focus en betere aansluiting op het curriculum. Veel scholen zijn bezig met meer doelgericht werken maar hebben handvatten nodig om dit te vertalen naar cultuureducatie. Voor aanbieders helpt het werken met doelen om meer focus aan te brengen en beter aan te sluiten op de school. In CmK-3 zijn in Midden-Holland al stappen gezet in het werken met doelen door alle activiteiten te beschrijven aan de hand van kerndoelen en meer focus te hebben op de (kern)doelen bij het ontwikkelen van lesmateriaal. In CmK-4 stimuleren we het doelbewust werken.

[3] https://www.slo.nl/over-slo/

[4] https://www.slo.nl/sectoren/po/inhoudslijnen-po/aanbodsdoelen/

Resultaten

- *Penvoerder, 4 CmK-coördinatoren en 1 CmK-coach volgden een training 'Werken met aanbodsdoelen' van het SLO*
- *1 school begeleid in het werken met aanbodsdoelen*
- *Ca. 200 Activiteiten beschreven a.h.v. Kerndoelen*
- *7 Lessenreeksen ontwikkeld in co-creatie waarin kerndoelen zijn toegepast*

Professionalisering

Waar in CmK-2 de focus lag op kwalitatief aanbod, lag in de vorige CmK-periode de focus op professionalisering van leerkrachten en schoolteams. We analyseerden de stand van cultuureducatie op scholen, lieten we scholen een ambitie formuleren en gaven inzicht hoe dit te bereiken. Ook zette we in op het trainen van leerkrachten en interne cultuurcoördinatoren (icc'ers). In CmK-3 hebben we de icc-cursus gekoppeld aan de begeleiding van scholen binnen CmK en de ambitiekaart (naar Enigma onderwijs[5]) als beleidsinstrument toegevoegd. Dit instrument wordt op veel scholen al ingezet voor andere vakgebieden, door dit te vertalen voor cultuureducatie wordt het cultuurbeleid hieraan gelijkgesteld.

We zijn gestart met een trainingstraject onder begeleiding van Arti-tof om ons meer te bekwamen in het coachen van scholen en het creëren van draagvlak, waarbij het eigenaarschap bij de school ligt. Ook bevorderen we met dit traject de onderlinge samenwerking. Dit proces zetten we voort.

Resultaten (o.b.v. cijfers van 2023)

- *We hebben tot zomer 2023, 12 Icc'ers opgeleid*
- *1 training procesgerichte didactiek muziek voor vakdocenten muziek*
- *6 trainingsbijeenkomsten t/m mrt 2024 voor CmK-coördinatoren en CmK-coaches.*

Overige cijfers zijn opgenomen als startpunt bij de verwachte resultaten voor CmK-4 zie hoofdstuk 5. Activiteiten.

CmK-coördinatoren en coaches ervaren het verschil tussen leiden, begeleiden en coachen. Foto: Aafje Gerritse

Integrale cultuureducatie

Veel scholen hebben in CmK-3 culturele activiteiten ervaren waarin cultuureducatie werd gekoppeld aan wereldoriëntatie, taal en/of burgerschap. In evaluatiegesprekken gaven ze aan integrale cultuureducatie toe te passen, maar de exacte uitvoering is niet altijd helder. Voor CmK-4 streven we naar een beter begrip van hoe scholen werken aan integrale cultuureducatie en hun ambities hierin.

Resultaat

- *39 % van de scholen geeft aan een vorm van integrale cultuureducatie toe te passen.*

[5] https://www.enigmaonderwijs.nl/

5. Activiteiten 2025-2028

5.1 Bereik

We bieden alle basisscholen de mogelijkheid om te werken aan de borging van kwalitatieve cultuureducatie en hebben extra aandacht voor scholen die nog niet eerder bereikt zijn.

Wij sluiten aan bij de regeling door PO als kerndoelgroep te bestempelen en streven naar een zo hoog mogelijk bereik. Vijf onbereikte scholen in Krimpenerwaard vallen onder een christelijk bestuur. Deze scholen tonen interesse in cultureel erfgoed, hier spelen we op in met passend aanbod. In Gouda nemen vier speciaal onderwijs scholen nog niet deel. De scholen hebben zelf expertise in huis voor cultuureducatie, echter ervaren zij uitdagingen bij het vinden van extern aanbod. We stellen een netwerk SO op en bieden scholing aan om aanbieders beter te laten aansluiten op deze doelgroep. Voor de overige onbereikte scholen in Gouda, wordt weinig urgentie gevoeld voor het borgen van cultuureducatie, mede vanwege het vele (gesubsidieerde) aanbod dat voorhanden is. Indirecte matchingspartners stellen richtlijnen op om scholen te stimuleren tot borging.

Verwachte resultaten

- *In 2026 hebben we alle scholen geïnformeerd over de mogelijkheden binnen CmK-4 en is het bereik gestegen naar 87 basisscholen (was in 2023 82)*
- *In 2028 streven we naar het bereiken van 90 basisscholen*

Gelijke kansen

We hebben extra aandacht voor de onderwijskansenscholen en scholen met een brugfunctionaris. Op deze scholen zitten relatief meer kinderen die van huis uit minder in aanraking komen met (westerse) cultuur.

In Gouda nemen recentelijk drie scholen deel aan de regeling School en Omgeving. We hebben contact met de coördinator en werken samen in het delen en bevorderen van kwalitatief aanbod. De onderwijskansenscholen worden vanuit de indirecte matching in Gouda goed bereikt, er wordt geïnvesteerd in extra activiteiten op deze scholen.
Daarnaast hebben onlangs hebben meer dan 20 scholen in de regio een aanvraag gedaan voor een brugfunctionaris. We zoeken vanuit CmK de samenwerking met de brugfunctionarissen op en zetten ons netwerk en kennis van (buitenschools)aanbod in om (indirect) kinderen te bereiken die hier anders niet mee in aanraking zouden komen.

- *In 2026 hebben we alle onderwijskansen scholen bereikt en 90% van de scholen met een brugfunctionaris en is de samenwerking met de brugfunctionarissen en coördinator school en omgeving vormgegeven.*
- *In 2028 hebben we alle scholen met een brugfunctionaris bereikt en is er een structurele samenwerking met de brugfunctionarissen en coördinator School en Omgeving.*

Voortgezet onderwijs
We zien CmK als mogelijke opstap om te werken aan kwalitatieve cultuureducatie in het VO. Er kan een relatie worden opgebouwd om draagvlak te creëren, waarna de school ondersteund kan worden in het aanvragen van aanvullende regelingen. In de gemeenten Zuidplas en Waddinxveen zijn al contacten met VMBO en/of VO-scholen. Ook in de Krimpenerwaard wordt een mogelijke

samenwerking met het VO verkend. In Gouda worden veel VO-scholen reeds bereikt via andere subsidieregelingen.

- *In 2026 is er met 2 VO scholen een relatie opgebouwd en hebben we ons verdiept in regelingen rondom het VO*
- *In 2028 hebben we, op vraag van de scholen, 2 VO scholen geadviseerd in de duurzame versterking van cultuureducatie en de daarbij passende regeling.*

Pabo

Driestar Pabo-studenten van de minor cultuureducatie vallen binnen onze doelgroep. Binnen icc-traject schrijven zij cultuurplannen voor stagescholen in regio Midden-Holland en daarbuiten. In een gastles ondersteunen we de studenten in het schrijven van hun cultuurplan, met kennis van CmK en ons netwerk.

- *We bieden jaarlijks een gastles voor Pabo-studenten binnen het icc-traject om hen kennis te geven over ons netwerk en te inspireren vanuit onze begeleiding van scholen*.

Aanbieders

We richten ons op (lokale) aanbieders en werken aan een breed aanbod vanuit disciplines en multidisciplinair. We zoeken actief naar aanbieders vanuit vragen van scholen.

- *In 2026 bereiken we 52 aanbieders (was 48)*[6]
- *In 2028 bereiken we 55 aanbieders*

Fotografie: ByLiek

[6] Cijfers o.b.v. verantwoording 2023

5.2 Samenwerking scholen met culturele omgeving

Om een samenwerking met scholen te starten, is het bieden van concrete activiteiten vaak een effectieve methode. We stimuleren hen van hieruit deel te nemen aan CmK en reiken hen onderstaande activiteiten aan. Deze activiteiten zijn ook van toepassing voor eerder bereikte scholen.

Naar doelbewust werken

We verschuiven van vraaggericht naar doelgericht werken. Dit bereidt scholen en aanbieders voor op nieuwe kerndoelen.

In de praktijk zien we dat scholen (les)aanbod kiezen op basis van onderwerp en/of discipline en zich minder bewust zijn van het te bereiken doel. We stellen scholen de vraag welke doelen zij willen behalen met de activiteit, in plaats van te vragen naar een thema waar het aanbod op moet aansluiten. Dit kunnen doelen zijn op het gebied van kunstzinnige oriëntatie maar ook daarbuiten. In de training van het SLO (stichting leerplan Ontwikkeling) die we in 2022 volgden, werd geadviseerd om per activiteit maximaal 1 hoofddoel en 1 of 2 subdoelen te benoemen. Dit helpt om de kern van de activiteit te definiëren en wederzijdse verwachtingen vast te stellen. Het denken in doelen zien we als voorbereiding op het nieuwe curriculum, wat we later uitbouwen naar het denken in de nieuwe kerndoelen.

Voor scholen biedt procesgerichte didactiek goede handvatten om meer doelbewust aan cultuureducatie te werken en een kwalitatieve verbinding te leggen met andere vakgebieden. Ook voor aanbieders zou dit goede handvatten bieden voor het ontwikkelen van kwalitatief lesmateriaal dat aansluit bij de vraag van de school. We stellen procesgerichte didactiek dan ook als basis voor het ontwikkelen van lesmateriaal.

- *In 2026 kunnen scholen een doel formuleren waaraan het aanbod moet voldoen, passend bij de visie van de school.*
- *In 2028 wordt het stellen van een doel als voorwaarde gesteld voor het zoeken en adviseren van passend aanbod.*

- *In 2026 hebben we richtlijnen ontwikkeld voor lesmateriaal waarin verschillende vakgebieden worden verbonden o.b.v. procesgerichte didactiek.*
- *In 2028 voldoet al het ontwikkelde lesmateriaal aan de opgestelde richtlijnen.*

Co-creatie

We zetten co-creatie in als middel om aanbod te ontwikkelen dat antwoord geeft op de vraag van de school.

Vanuit de vraag van scholen wordt gezocht naar passend aanbod. Mocht dit aanbod nog niet bestaan of niet beschikbaar zijn, dan kan er een activiteit of activiteiten ontwikkeld worden in co-creatie. Dit betekent dat gedurende het ontwerpproces afstemming plaatsvindt tussen de school en aanbieder en dat er gewerkt wordt aan duurzaam inzetbare activiteiten. Afstemming gebeurt op doel, inhoud en opbouw van de activiteit. We wisselen ervaringen met co-creaties uit binnen de regio en trekken meer gezamenlijk op.

- *In 2026 hebben we richtlijnen ontwikkeld voor co-creatie project o.b.v. goodpractices van co-creaties in de verschillende gemeenten.*
- *In 2028 passen we de richtlijnen toe en passen we de nieuwe kerndoelen toe, wanneer deze zijn uitgebracht*

Fotografie: ByLiek

Kwaliteit van het aanbod

We werken aan kwalitatief aanbod en de borging hiervan door het ontwikkelen van een instrument om de kwaliteit van het aanbod in kaart te brengen en te evalueren.

We zien grote verschillen in de kwaliteit van het aanbod. Het is soms moeilijk om daarover in gesprek te gaan met aanbieders, want wat verstaan we onder kwalitatief aanbod? In Holland Rijnland is vanuit deze vraag een Rubric ontwikkeld. In 2024 doen we in Midden-Holland een pilot om te kijken hoe deze Rubric ingezet kan worden in Midden-Holland en wat hiervoor nodig is. Het hebben van een gezamenlijk (en breed gedragen) meetinstrument als de Rubric zien we als belangrijk middel om ook in de toekomst de kwaliteit van het culturele aanbod te waarborgen. We geven hiermee aanbieders een instrument in handen om hun aanbod te evalueren, monitoren, te ontwikkelen en mogelijk bij te sturen. We geven scholen een instrument in handen om breder te kijken naar de kwaliteit van een les en op basis hiervan feedback te geven aan de aanbieder.

Binnen de Rubric is zowel aandacht voor aanbod onder schooltijd als naschooltijd. De Rubric is daarmee breed inzetbaar, bijvoorbeeld voor het bepalen en evalueren van aanbod binnen de Rijke schooldag.

- *In 2026 is er een meetinstrument ontwikkeld passend bij de situatie in Midden-Holland die antwoord geeft op de vraag 'wat verstaan wij onder kwalitatief aanbod'. Om dit te bereiken hebben er 4 bijeenkomsten met scholen en aanbieders plaatsgevonden.*
- *In 2028 wordt het ontwikkelde meetinstrument toegepast in het jaarlijks evalueren van het aanbod met 50% van de aanbieders en 10% van de scholen.*

5.3 Deskundigheidsbevordering leerkrachten en culturele partners

We zien de deskundigheid van leerkrachten en culturele partners als van groot belang in het borgen van kwalitatieve cultuureducatie. We formuleren met scholen een ambitie op het gebied van cultuureducatie en brengen de stand van cultuureducatie in kaart. We onderscheiden daarin 4 indicatoren: visie, deskundigheid, programma/leerlijn en samenwerking met de culturele omgeving. We gaan met scholen in gesprek over wat er nodig is om de ambitie op cultuureducatie te behalen

en welke deskundigheid het leerkrachtenteam hiervoor nodig heeft. Van hieruit bieden we teamtrainingen, workshops en co-teaching aan.

Visie en beleid

We werken met scholen aan een visie en beleid op cultuureducatie dat hen handvatten geeft voor het maken van keuzes en borgen van cultuureducatie binnen de school.

We zien een breed gedragen visie en beleid op cultuureducatie als voorwaarde voor het borgen van cultuureducatie. Om scholen hierbij te helpen bieden we visiebijeenkomsten aan waarin de CmK-coach, i.s.m. met de icc'er, met een schoolteam in gesprek gaat over hun visie op cultuureducatie. Ook bieden we icc'ers ondersteuning in het vastleggen van een visie en een cultuurplan. Veel scholen werken met ambitie- en kwaliteitskaarten o.b.v. Enigma onderwijs, ontwikkeld op de Alan Turingschool in Amsterdam. De ambitiekaart is onderdeel van de icc-cursus en wordt ook ingezet voor scholen die hun cultuurplan willen herzien.

- *In 2026 hebben 70 scholen een school gedragen visie op cultuureducatie (was 66) en hebben 62 scholen een cultuurplan en/of ambitiekaart cultuureducatie (was 56)*[7]
- *In 2028 hebben 70 scholen een school gedragen visie op cultuureducatie en hebben 66 scholen een cultuurplan en/of ambitiekaart cultuureducatie*

Deskundigheidsbevordering

Vanuit de gestelde ambitie van de scholen en leervraag van de aanbieder bieden we verschillende trainingen, workshops en co-teaching aan.

Vanuit de gestelde ambitie door de school, brengen we in kaart welke expertise de school in huis heeft en welke expertise wordt gemist om de ambitie te behalen. Hierdoor is er een bepaalde urgentie vanuit de school om te werken aan de deskundigheid van leerkrachten. Passend bij de vraag van de school, kan er een training, workshop of co-teaching worden aangeboden. Bij co-teaching wordt er één-op-één gewerkt aan het bevorderen van de deskundigheid van leerkrachten i.s.m. een vakdocent.

Daarnaast worden er trainingen aangeboden waar icc'ers en/of leerkrachten van verschillende scholen aan kunnen deelnemen. Dit is vooral handig wanneer er geen ruimte is voor een collectieve training of wanneer nieuwe leerkrachten zich willen bijscholen. Bovendien blijkt dat het volgen van trainingen door enkele leerkrachten een positieve invloed kan hebben op het gehele team, doordat het enthousiasme van deelnemer(s), zich kan verspreiden als een olievlek.

Ook richten we ons op het bevorderen van de deskundigheid van medewerkers van culturele instellingen en/of zzp- aanbieders. Passend bij de vast te leggen indicatoren van de Rubric Midden-Holland, bieden we trainingen aan om kennis en vaardigheden van medewerkers te vergroten. Denk bijvoorbeeld aan een training didactische vaardigheden. We kijken hiervoor naar reeds ontwikkelde trainingen, kopen zo mogelijk trainingen in of ontwikkelen deze zelf.

[7] *Cijfers o.b.v. 2023*

- *In 2026 nemen 55 scholen deel aan deskundigheidsbevordering (was 48) en bieden we naast training voor schoolteams een training voor individuele leerkrachten aan.*
- *In 2028 nemen 60 scholen deel aan deskundigheidsbevordering*

- *In 2026 bieden we jaarlijks een training voor aanbieders aan.*
- *In 2028 bieden we jaarlijks een of meerdere trainingen aan voor aanbieders, op basis van de ontwikkelde Rubric Midden-Holland en de hieruit voortvloeiende leervraag.*

Cursus interne cultuurcoördinator (Icc-cursus) en vervolgcursus

Icc'ers vervullen een belangrijke taak in het borgen van cultuureducatie, we rusten icc'ers uit met benodigde kennis en vaardigheden voor het vervullen van deze taak.

Naast het coachen van icc'ers, bieden we trainingen aan om hun kennis en vaardigheden te versterken en te verbreden. Binnen de icc-cursus, gegeven door Driestar Pabo en Cultuureducatiegroep, krijgen de cultuurcoördinatoren van de scholen kennis van cultuureducatie, het creëren van draagvlak en maken zij kennis met de culturele omgeving. Deelnemers schrijven een cultuurplan en/of ambitiekaart voor cultuureducatie op hun school. We spelen in op ontwikkelingen in het onderwijs zoals ambitie- en kwaliteitskaarten en delen kennis met betrekking tot het nieuwe curriculum. Jaarlijks wordt de cursus geëvalueerd en bijgesteld. De penvoerder volgt jaarlijks een landelijke scholingsdag van het LKCA.

Tweejaarlijks bieden we een vervolgcursus aan voor icc'ers om hen vanuit hun eigen leervragen handvatten te bieden in het (verder) borgen van cultuureducatie. Cursisten leren bijvoorbeeld coachingsvaardigheden en werkvormen om cultuureducatie onder de aandacht te brengen.

- *In 2026 hebben 63 scholen een gecertificeerde icc'er (waren 55 scholen)*
- *In 2028 hebben 65 scholen een gecertificeerde icc'er*
- *We bieden jaarlijks we een icc-cursus aan.*
- *We bieden tweejaarlijks een vervolgcursus voor icc'ers.*

Procesgerichte didactiek

Leerkrachten en aanbieders halen meer kwaliteit uit hun lessen cultuureducatie middels Procesgerichte didactiek en leggen binnen hun les een verbinding met andere vakgebieden.

Veel leerkrachten willen meer richten op de creativiteit en het proces van de leerlingen maar vervallen door tijdgebrek en kennis in productgerichte lesjes (van Pinterest). Procesgerichte didactiek biedt leerkrachten handvatten om enerzijds vaardigheden en technieken aan te leren en anderzijds ruimte te bieden voor de creativiteit en eigen inbreng van de leerlingen. Ook in CmK-4 bieden we deze training aan voor beeldend onderwijs. Voor muziek en theater zoeken we de samenwerking op met experts in deze vakgebieden. Daarbij zien we mogelijkheden om de training door te ontwikkelen en de wijze waarop cultuuronderwijs bijdraagt aan het ontwikkelen van bewustzijn van cultuur en de culturele identiteit van kinderen. Hierdoor zal de training ook meer inzicht geven in de verbinding met burgerschap. We wisselen ervaringen binnen de werkgroep uit en maken een bredere pool aan trainers die leerkrachten kunnen trainen in procesgerichte didactiek.

Voor het borgen van de didactiek is kwalitatief lesmateriaal van belang. We delen het door ons ontwikkelde lesmateriaal dat aansluit bij de didactiek en adviseren de school in een passend methode. Bijvoorbeeld de methode Creëer en leer, 1,2,3 Zing en Drama online.

- *In 2026 zijn 15 scholen geschoold in procesgerichte didactiek.*
- *In 2028 zijn 17 scholen geschoold in procesgerichte didactiek.*
- *Op basis van behoefte van leerkrachten en aanbieders bieden we cursussen procesgerichte didactiek aan.*

Doorontwikkeling trainingsaanbod

We bieden een brede mogelijkheid aan trainingen aan voor scholen en/of aanbieders en spelen daarbij in op actuele ontwikkelingen.

De vraag van de school, leerkrachten en/of aanbieders is leidend in de trainingen die wij aanbieden. We delen vragen van scholen en ervaringen met trainingen binnen de regio en bereiden ons aanbod aan trainingen uit. Een voorbeeld hiervan is een training burgerschap en cultuureducatie en/of een training specifiek voor aanbieders die met het SO (willen) werken. Ook trainingen/workshops n.a.v. curriculumvernieuwing zullen wanneer wenselijk worden opgenomen in ons aanbod.

- *In 2026 hebben we het aanbod aan trainingen binnen de regio in kaart gebracht en uitgebreid met een training voor aanbieders in het SO*
- *In 2028 hebben we ons aanbod uitgebreid o.b.v. vragen van scholen en/of aanbieders en hebben we een training gegevens o.b.v. het meetinstrument voor kwalitatief aanbod.*

Bevorderen van de eigen deskundigheid

De CmK-coördinatoren, CmK-coach en penvoerder zijn toegerust met benodigde kennis en vaardigheden in het begeleiden van de scholen in het borgen van cultuureducatie voor nu en de toekomst.

We zijn gestart met een trainingstraject bij Artitof, gericht op het coachen van scholen. We oefenen en breiden onze vaardigheden regelmatig uit in intervisiegesprekken.
Ook investeren we in onze eigen deskundigheid door deelname aan landelijke/regionale netwerkbijeenkomsten en het aanstellen van experts binnen de werkgroep. Deze experts verdiepen in specifieke onderwerpen zoals het verbinden van cultuureducatie aan wereldoriëntatie of burgerschap. Deze experts delen hun kennis met de rest van de groep.

- *In 2026 hebben de CmK-coördinatoren, CmK-coaches en penvoerder zich verder bevordert in coachingsvaardigheden en passen deze toe in de begeleiding van scholen en aanbieders*
- *In 2028 hebben we een duurzame manier in werking gesteld om onze coachingsvaardigheden op peil te houden en vraagstukken van scholen uit te wisselen.*
- *In 2026 hebben we binnen de werkgroep verschillende experts 'aangewezen' die zich verdiept hebben in een bepaald onderwerp*
- *In 2028 is er kennis gedeeld door de experts met de rest van de werkgroep en/of CmK-coaches.*

5.4 Integrale cultuureducatie in verbinding met andere vakken

We werken met scholen aan het integreren van cultuureducatie binnen wereldoriëntatie, burgerschap en/of taal en scholen aanbieders hierin.

Veel scholen benoemen het thematisch werken en het verbinden van cultuureducatie met (de) wereldoriëntatie (methode) als ambitie. Om zo lesstof meer in samenhang aan te bieden en ruimte te creëren in het rooster. Echter, in de praktijk blijkt het lastig om deze verbindingen te leggen, wat resulteert in een verschraling van cultuureducatie en het niet behalen van kerndoelen.

Op het gebied van wereldoriëntatie is de methode Blink Wereld marktleider en werken hier ook veel scholen in Midden-Holland mee. Methodeontwikkelaar Carla Wiechers erkent de mogelijkheden binnen haar methode voor cultuureducatie, maar benadrukt dat aanvullende activiteiten en expertise nodig zijn. Hier spelen we op verschillende manieren op in:

- Door het in kaart brengen en ontwikkelen van lesaanbod (in co-creatie) waarin een verbinding wordt gelegd met thema's/ onderwerpen uit de methode. Ook wisselen scholen passend aanbod met elkaar uit in het leernetwerk.
- Door training en coaching te bieden aan aanbieders waarin zij handvatten krijgen om op kwalitatieve wijze een verbinding te leggen met een vakgebied als wereldoriëntatie, burgerschap of taal.
- Door het bieden van coaching en training aan leerkrachten om tot een integratie van verschillende vakgebieden te komen. Denk bijvoorbeeld aan een training procesgerichte didactiek of een training Visual Thinking Strategies om meer inspiratie en kennis uit beeldmateriaal te halen.

Bovenstaande activiteiten krijgen o.a. vorm in (leer)netwerk. Zie 'hoofdstuk 8. Kennisdeling'.

Waar veel scholen willen werken aan het verbinden van cultuureducatie aan andere vakgebieden, is de mate waarin zij dit (willen) doen, verschillend. Om meer grip te krijgen op de ambitie en status van de school in het toepassen van integrale cultuureducatie, onderscheiden we 4 fases:

a. Kennismaking: School maakt kennis met activiteiten waarin verbinding wordt gelegd tussen cultuureducatie en andere vakgebieden. Er wordt gewerkt aan draagvlak om tot een gedragen ambitie voor (verdere) integratie te komen.
b. Ambitie: School kiest bewust voor activiteiten waarin verbinding wordt gelegd tussen cultuureducatie en een ander vakgebied. De school heeft een duidelijke ambitie in de verbinding van cultuureducatie aan een of meer vakgebieden, deze ambitie wordt gedragen door het team.
c. Ontwikkeling: School werkt bewust aan vakkenintegratie door lesmateriaal/ een methode voor cultuureducatie te kiezen waarvanuit een verbinding wordt gelegd met andere vakgebieden. Leerkrachten geven zelf lessen waarin verbinding wordt gelegd en worden hierin geschoold (bijvoorbeeld in procesgerichte didactiek).
d. Borging: De manier waarop aan vakintegratie wordt gewerkt binnen de school is geborgd, vastgelegd in een beleidsdocument en opgenomen in het schoolplan.

- *In 2026 hebben we de status en ambitie van scholen op het gebied van integrale cultuureducatie in kaart gebracht en bieden we hun hierin concrete tools*
- *In 2028 vallen 30 scholen binnen fase C of D*

5.5 Verbinding binnen-buitenschoolse cultuureducatie

We werken aan een duurzame verbinding van binnen-buitenschoolse cultuureducatie om de drempel voor leerlingen te verlagen en het aanbod te verrijken. En werken aan de kwaliteit van buitenschools aanbod o.a. door het bieden van deskundigheidsbevordering.

In Midden-Holland wordt de verbinding tussen binnen- en buitenschoolse cultuureducatie gestimuleerd, maar de aanpak verschilt per gemeente. In de meeste gevallen kenmerkt de verbinding binnen-buitenschoolse cultuureducatie zich in onderschoolse kennismakingslessen door lokale aanbieders, waarna kinderen na schooltijd een (korte) cursus kunnen volgen bij de aanbieder.

Gouda

Het verbinden van binnen-buitenschoolse cultuureducatie wordt op andere manieren gefinancierd en daarmee niet geïnitieerd binnen CmK. Wel wordt de mogelijk onderzocht voor een (structureel) wijkorkest in Gouda als opvolger van het programma 'Muziek, maak je samen'.

- *In 2026 is de mogelijkheid tot een wijkorkest onderzocht*
- *In 2028 is het wijkorkest structureel aangeboden o.b.v. het eerdere onderzoek.*

Zuidplas

Stichting BrAinS is aanbieder van naschools aanbod en opgenomen als indirecte matchingspartner, contacten worden gedeeld en is er gesproken over het trainen van workshopleiders o.b.v. de Rubric en/of procesgericht werken. Ook het trainen van personeel van BSO's wordt onderzocht.

- *In 2026 is er een training gegeven aan BSO medewerkers en workshopsleiders van buitenschoolse activiteiten. De aanbieder van buitenschools aanbod wordt uitgenodigd om mee te praten over de inhoud van de Rubric Midden-Holland.*
- *In 2028 wordt er met aanbieders van buitenschools aanbod gesproken over de kwaliteit van het aanbod a.h.v. de Rubric*

Waddinxveen

Na het succes in CmK-3 van interactieve concerten op de BSO, gevolgd door een reeks naschoolse muzieklessen, is de ambitie om dit uit te breiden naar meer concerten op meer BSO's.

- *In 2026 worden jaarlijks activiteiten op de BSO aangeboden die een verbinding leggen tussen binnen-buitenschoolse cultuureducatie. Ook is de mogelijkheid verkend om pedagogisch medewerkers te scholen.*
- *In 2028 is de samenwerking met de BSO duurzaam verankerd.*

Krimpenerwaard

Lokale aanbieders worden gevraagd onderschoolse lessen te geven, wat mogelijk stimulerend werkt voor leerlingen om deel te nemen aan het naschoolse aanbod. Op basis van vragen van scholen kan er ook directer ingezet worden op het verbinden van binnen-buitenschools aanbod.

- *In 2026 worden lokale aanbieders betrokken bij binnenschools aanbod*

- *In 2028 wordt er op vraag van de school een verbinding gelegd tussen binnen- en buitenschools aanbod van lokale aanbieders.*

Bodegraven-Reeuwijk

Buitenschoolse activiteiten door het Evertshuis zijn opgenomen vanuit de indirecte matching. Leerlingen maken op laagdrempelige wijze kennis met culturele naschoolse activiteiten op het gebied van dans, kunst, muziek, fotografie en erfgoed. Er wordt een verbinding gelegd tussen deze activiteiten en de activiteiten op school.

- *In 2026 is een plan opgesteld om het verder verbinden van binnen-buitenschools aanbod*
- *In 2028 wordt het buitenschools aanbod verbonden aan het binnenschools aanbod en worden docenten/vrijwilligers naar behoefte geschoold.*

Project band in de klas. Foto: Cultuurhuis Garenspinnerij

6. Risicoanalyse

- Werkdruk in het onderwijs: We bieden oplossingen voor de hoge werkdruk, zoals co-teaching en het zoeken naar passend aanbod. Ook ontzorgen we scholen door hen te ondersteunen in het zoeken van passend aanbod en het boeken hiervan zo laagdrempelig mogelijk te maken. Daarnaast leren we van publicaties als 'Wat als we gewoon weer gingen lesgeven, van Eva Naaijkens en Martin Bootsma ' hoe scholen de werkdruk kunnen verlagen, zoals het vastleggen van beleid in een ambitiekaart.

- Rooster is vol: Waardoor er binnen de lesuren soms weinig ruimte is voor cultuureducatie. Hier spelen we op in door in te zetten op vakkenintegratie.

- Uitstel curriculum vernieuwing: Door enerzijds in te zetten op meer doelbewust werken en anderzijds het opzetten van netwerken waarbinnen curriculumvernieuwing gedeeld kan worden, kunnen we snel schakelen wanneer de conceptkerndoelen er zijn.

- Te kort aan vakdocenten: We compenseren het tekort regionaal, bieden goede betaling en ondersteunen aanbieders met deskundigheidsbevordering en netwerkbijeenkomsten.

- Verhoging tarieven/ salarissen: We bekijken halverwege de CmK-periode opnieuw naar onze begroting en passen deze aan wanneer de vastgestelde tarieven en budgetten voor projecten ontoereikend blijken te zijn. Ook volgen we de plannen van het Fonds voor Cultuurparticipatie in het uitrollen voor Fair Pay budget.

7. *Samenwerking penvoerder, onderwijs, culturele instellingen, instellingen voor hoger onderwijs en anderen*

Samenwerking penvoerder en werkgroep
De werkgroep bestaat uit de zes betrokken CmK-coördinatoren en de penvoerder. De werkgroep komt eens in de zes weken samen om de voortgang van het project te bespreken, kennis te delen en inhoudelijke vraagstukken op regioniveau af te stemmen. Wanneer nodig of wenselijk, sluit de programma functionaris aan bij het overleg.

Samenwerking CmK-coördinatoren en cmk-coach
Met de vijf betrokken culturele partners, worden samenwerkingsovereenkomsten met de penvoerder getekend waarin de rol- en taakverdeling binnen de uitvoering van CmK-4 staat beschreven. De inhoud van deze overeenkomst wordt in de werkgroep bepaald op basis van de overeenkomst van CmK-3.

Ook met de CmK-coaches worden samenwerkingsovereenkomsten gesloten. In deze overeenkomsten wordt de rol- en taakverdeling tussen de CmK-coach en CmK-coördinator beschreven. Zo voert de CmK-coach de gesprekken met de scholen, gaan de coördinatoren meer over de samenwerking met aanbieders en de kennisdeling tussen scholen en/of aanbieders binnen de gemeente. De penvoerder is financieel en inhoudelijk verantwoordelijk en houdt minimaal twee keer per jaar een gesprek met de coördinator en zo mogelijk de CmK-coach over de stand van zaken binnen de gemeente.

Samenwerking met scholen PO en VO
Alle PO scholen worden actief benaderd voor deelname en weten wie de CmK-coördinator en/of CmK-coach in hun gemeente is. VO-scholen worden benaderd wanneer er nog geen andere samenwerkingen zijn binnen de gemeente om cultuureducatie op de school te bevorderen.

Samenwerking met culturele instellingen
Naast de instellingen die betrokken zijn als partner, worden samenwerkingen met scholen en instellingen gestimuleerd. Vanuit de ambitie van scholen worden samenwerkingen aangegaan met verschillende culturele instellingen. Bijvoorbeeld in co-creatie projecten, voor het ontwikkelen van lesmateriaal of het scholen van leerkrachten. We stellen met de werkgroep richtlijnen op voor eerlijke betaling, afspraken over het openbaar maken van ontwikkeld materiaal en eigenaarschap.

Vanuit de indirecte matching worden verschillende activiteiten van aanbieders bekostigd. Deze activiteiten sluiten aan bij de doelstellingen van de regeling en worden opgenomen in de verantwoording. Met deze partners is minimaal twee keer per jaar contact met de CmK-coördinator om activiteiten af te stemmen. De penvoerder sluit eens per jaar aan bij dit overleg.

Samenwerking Driestar Pabo
We hebben een nauwe samenwerking met Driestar Pabo en bieden de icc-cursus in samenwerking aan, in overleg met de Pabo zetten we dit voort in CmK-4. Het contact met de Pabo loopt via de penvoerder. Zij biedt minimaal twee lessen binnen de icc-cursus en initieert de verbinding tussen de icc-cursus en de begeleiding van de icc'er vanuit CmK. Daarbij evalueren penvoerder en Pabo jaarlijks de samenwerking en onderzoeken mogelijkheden om deze uit te breiden, bijvoorbeeld in het scholen van leerkrachten of rondom burgerschap.

Betrokkenheid bij planvorming
De vijf uitvoerende culturele instellingen/aanbieders zijn nauw betrokken bij de planvorming voor CmK-4, onder andere in zes werkgroep overleggen. De CmK-coördinatoren en CmK-coaches inventariseerden de behoefte van alle scholen. Er volgde per gemeente een verkennend gesprek met de coördinator, ambtenaar, indirecte matchingspartner, penvoerder en programma secretaris cultuur. De CmK-coördinatoren stelden per gemeente een plan o.b.v. gevraagde input van de penvoerder. Deze plannen werden besproken met de betrokken ambtenaren en programma secretaris cultuur. De laatstgenoemde is ook tussentijds betrokken bij het schrijven van het conceptplan. Ook vonden er twee stakeholdersbijeenkomsten plaats met in totaal ca. 40 betrokken ambtenaren, aanbieders en scholen, om input op te halen en het conceptplan te presenteren. De eerste bijeenkomst werd geleid door Tynke Hiemstra en afgetrapt met een inspirerende inleiding door wethouder en voorzitter van de Cultuurtafel Frans Klovert.

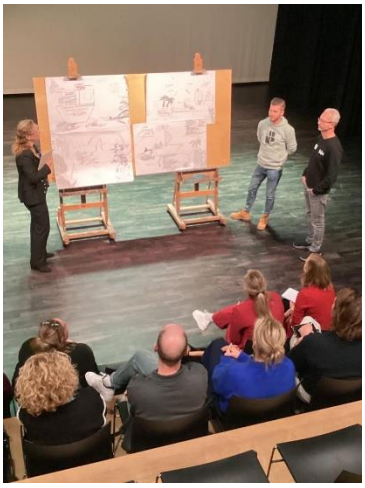

Stakeholdersbijeenkomsten november en maart.
Foto 1: Saskia van Schaik Foto 2: Aafje Gerritse

8. Kennisdeling

Kennisdeling per gemeente

We organiseren jaarlijks een lokale netwerkbijeenkomst voor icc'ers

De CmK-coördinator en CmK-coach bepalen de inhoud van de bijeenkomst en nodigen alle icc'ers van de scholen uit. Binnen de bijeenkomsten is bijvoorbeeld aandacht voor lokaal aanbod, vraagstukken van scholen en/of een workshop, bijvoorbeeld over de inzet van instrumenten in de klas.

In de gemeenten Krimpenerwaard en Zuidplas vonden al jaarlijkse icc-bijeenkomsten plaats waarbij ook aanbieders werden uitgenodigd, deze worden voortgezet. In Zuidplas worden de bijeenkomsten op vraag van de scholen uitgebreid naar twee bijeenkomsten. In Waddinxveen is recent gestart met icc-netwerkbijeenkomsten. Ook in Bodegraven-Reeuwijk zullen soortgelijke bijeenkomsten worden gehouden. In Gouda zal twee keer per jaar een cultuurplatform worden georganiseerd voor scholen, BSO's, culturele instellingen en vakdocenten.

Kennisdeling op regio niveau

We delen kennis binnen de regio en brengen scholen en aanbieders op inhoud samen in (leer)netwerken.

We verkennen de behoeften van scholen en aanbieders in de jaarlijkse gesprekken door CmK-coördinatoren en CmK-coaches, delen deze in de werkgroep en spelen hierop in.

We lanceren een leernetwerk voor icc'ers en leerkrachten rondom de verbinding cultuureducatie aan de wereldoriëntatie methode Blink. Eén van de CmK-coördinatoren werkt als leerkracht zelf met de methode en verdiept zich in de verbinding met cultuureducatie. Binnen het netwerk brengen we in kaart welke vragen de scholen hebben, welk passend aanbod er al is en wat er nog mist. Op basis hiervan wordt lesmateriaal ontwikkeld in co-creatie met één of meerdere scholen uit het netwerk. Ook worden er handvatten gegeven voor het integreren van cultuureducatie binnen de methodelessen. Wanneer wenselijk worden aanbieders uitgenodigd aan te sluiten. De coördinatoren brengen in kaart welke scholen met de methode werken en nodigen de icc'er uit voor de bijeenkomsten. Op een later moment breiden we onze diensten mogelijk uit met een tweede netwerk rondom een andere methode en/of de verbinding met taal of burgerschap. Bij het opzetten en door ontwikkelen van onze netwerken kijken we naar hoe penvoerders als Cultuurkwadraat en Compenta, professionele leergemeenschappen inzetten.

Vanuit aanbieders is er vraag naar het werken met speciaal onderwijs, deze vraag sluit aan bij de behoefte van deze scholen. We zetten een netwerk op rondom aanbieders die een aansluitend aanbod kunnen bieden en bieden hun training in het aansluiten op de doelgroep.

Voor het implementeren van de Rubric wordt tevens een netwerk van aanbieders en enkele scholen opgezet om tot een passende invulling van het instrument te komen voor Midden-Holland. Eén van de coördinatoren wordt kartrekker van dit netwerk. Via de CmK-coördinatoren worden ook aanbieders en scholen uit andere gemeenten betrokken.

Daarnaast zal er een regionale netwerkbijeenkomst worden opgezet rondom curriculum vernieuwing wanneer hier behoefte aan is. Dergelijke behoeften worden gedeeld in de werkgroep.

Om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen in de cultuureducatie, neemt de penvoerder jaarlijks deel aan (landelijke)netwerkbijeenkomsten. Ook coördinatoren en CmK-coaches krijgen de ruimte om bij (netwerk)bijeenkomsten aan te sluiten.

- *Jaarlijks vinden er icc-netwerkbijeenkomsten per gemeente plaats waar zo wenselijk ook aanbieders bij aansluiten.*
- *Jaarlijks neemt de penvoerder deel aan (landelijke) netwerkbijeenkomsten.*

- *In 2026 is er een inhoudelijk netwerk van scholen opgesteld rondom de aansluiting van cultuureducatie bij wereldoriëntatie.*
- *In 2026 hebben er twee netwerkbijeenkomsten plaatsgevonden rondom het ontwikkelen van een Rubric Midden-Holland, ook heeft er een netwerkbijeenkomst rondom SO plaatsgevonden.*
- *In 2028 is het netwerk uitgegroeid tot een leernetwerk waarin de vraag van de scholen leidend is en één of meer culturele instellingen betrokken zijn.*

Show en Tell

Naast het voort-/en opzetten van netwerken, hebben we extra aandacht voor onze communicatie met betrokken partijen als scholen en aanbieders maar ook met andere stakeholders als gemeenten en schoolbestuurders. Dit was een veelgehoorde vraag binnen de stakeholdersbijeenkomsten.
In 2024-2025 wordt een communicatieplan opgesteld met als doel: het ondersteunen van de uitvoering van CmK-4 door het implementeren van effectieve communicatiestrategieën om de betrokkenheid van scholen, docenten en stakeholders te vergroten, het delen van projecten en lesmateriaal te faciliteren en de zichtbaarheid van CmK-4-initiatieven te vergroten. Dit plan wordt in CmK-4 uitgevoerd.

Daarnaast nodigen we ambtenarencultuur, onderwijs en/of leden van de gemeenteraad uit om jaarlijks een bezoek te brengen aan één van de activiteiten zodat zij meer gevoel en beeld krijgen bij wat we doen.

Foto: Heleen Vlietstra

9. Monitoring en evaluatie

Op alle bereikte scholen wordt de stand van cultuureducatie in kaart gebracht en formuleren de scholen een ambitie op cultuureducatie die zij in 2028 willen behalen. We monitoren de ontwikkelingen van de scholen in het behalen van hun ambitie door het afnemen van een meting. Jaarlijks wordt de meting afgenomen onder de scholen en/of bijgewerkt aan de hand van het evaluatiegesprek met de CmK-coach. De meting bestaat uit de indicatoren visie/beleid, deskundigheidsbevordering, samenwerking met de culturele omgeving en samenhangend programma. De meting sluit aan bij Evi 2.0. Gezien de doelstellingen op het gebied van vakkenintegratie worden de eerder beschreven fases toegevoegd aan de meting.

Naast het bijstellen van de meting worden er vragen opgesteld die richting geven aan de evaluatiegesprekken met de scholen. Deze vragen worden opgesteld nav. de training van de CmK-coördinatoren en coaches.

Om de uitvoering van CmK te monitoren, heeft de penvoerder naast de reguliere werkgroep overleggen, twee keer per jaar een gesprek met CmK-coördinator per gemeente. Jaarlijks wordt er een sterkte-zwakte analyse gemaakt waarin de succesfactoren en uitdagingen worden besproken. Daarnaast is er jaarlijks een analyse aan de hand van de aangeleverde gegevens voor de verantwoording. De penvoerder kijkt met de coördinator en CmK-coach naar de bereikte doelstellingen per gemeente.

Jaarlijks presenteert de penvoerder de vorderingen van het project aan de ambtenarencultuur in een overleg van de cultuurtafel.

Het invullen van de vragenlijst duurzaamheid van het Fonds voor Cultuurparticipatie (FcP) heeft ons aan het denken gezet over de manier waarop wij met duurzaamheid bezig zijn binnen de organisatie. We zien veel kansen om te benutten in samenwerking met partners als de Brede School Gouda, waar veel expertise is op het gebied van natuur(educatie), duurzaamheid en technologie in het onderwijs. Expertise die we kunnen inzetten voor het verduurzamen voor de eigen organisatie maar ook in de bewustwording van de nieuwe generatie.

- *Jaarlijks houden we een evaluatiegesprek met alle scholen (was met 70 scholen)*
- *In 2028 heeft met 75% van de betrokken instelling een evaluatiegesprek plaatsgevonden a.h.v. de ontwikkelde Rubric*
- *In 2025 vullen we de vragenlijst duurzaamheid van het ministerie OCW in en stellen we een plan op voor de komende jaren*

10. Planning

Jaarlijks		
Sept	Werkgroepoverleg 1	Werkgroep
Sept-Okt	Intervisie/training CmK-coördinatoren en coaches	Werkgroep en CmK-coaches
Okt	SWOT- Analyse per gemeente	Penvoerder en CmK-coördinator en evt. CmK-coach
Nov	Werkgroepoverleg 2	Werkgroep
Dec	Intervisie/training CmK-coördinatoren en coaches	Werkgroep en CmK-coaches
Jan	Werkgroepoverleg 3, aanleveren o.a. gegevens verantwoording	Werkgroep
Feb	Intervisie/training CmK-coördinatoren en coaches	Werkgroep en CmK-coaches
Mrt	Werkgroepoverleg 4,	Werkgroep
Mrt-april	Analyse a.h.v. verantwoording per gemeente	Penvoerder en CmK-coördinator en -coach
April-mei	Presentatie ambtenarencultuur	
Mei	Werkgroepoverleg 5	Werkgroep
Mei	Intervisie/training CmK-coördinatoren en coaches	Werkgroep en CmK-coaches
Juni	Voor 1 juni verantwoording aan Fonds	
Juni	Werkgroepoverleg 6	Werkgroep

11. Begroting

Onderstaande de begroting CmK-4. In deze begroting wordt uitgegaan van Fair Pay. Hierop hebben we de tarieven van de direct betrokken partners vastgesteld op:

- Penvoerder 90 euro per uur
- CmK-coördinator 75 euro per uur
- CmK-coach 60 euro per uur.

De CmK-coach factureert bezoeken aan scholen waarbij zij 3 uur per gesprek rekent plus reiskosten.

Met overige aanbieders worden apart prijsafspraken gemaakt. Hier stellen we binnen de werkgroep en o.b.v. van de Fair Practice Code, richtlijnen voor op. Gezien de verscheidenheid aan aanbieders en opdrachten, is dit moeilijk in een tarief te vatten.

Onderstaande begroting is opgesteld in samenspraak met de lokale CmK-coördinatoren.
Het geeft inzicht in de inkomsten en uitgaven per gemeente zowel vanuit de indirecte matching als vanuit het budget dat vanuit het Fond voor Cultuurparticipatie (FcP) komt.

Begroting CmK-4 Midden-Holland											
	Bodegraven-Reeuwijk		Gouda		Krimpenerwaard		Waddinxveen		Zuidplas		Totaal
Inwoners peildatum 1 jan 2023	36.308		75.316		57.700		32.601		46.981		248.906
	Indirect	FcP	Indirect	FcP	Indirect	FcP	Indirect	FcP	Indirect	FcP	
Matching	€ 30.862	€ 30.862	€ 64.019	€ 64.019	€ 49.045	€ 49.045	€ 27.711	€ 27.711	€ 39.934	€ 39.934	€ 423.140
Besteding per post											
a. Samenwerking scholen en culturele omgeving		€ 12.000	€ 64.019	€ 32.490	€ 49.045	€ 12.500	€ 27.711	€ 10.239	€ 22.843	€ 13.000	€ 243.846
b. Deskundigheidsbevordering		€ 8.820		€ 13.960		€ 21.041		€ 6.898		€ 16.375	€ 66.052
c. Kennisdeling		€ 4.660		€ 5.406		€ 5.343		€ 4.741		€3.598	€ 24.789
d. Subdoelen	€ 30.862	€ 525		€ 2.089		€ 2.445		€ 1.472	€ 17.091	€ 679	€ 55.163
Bijdrage penvoerder (verrekend o.b.v. aantal inwoners per gemeente)	n.v.t.	€ 4.857	n.v.t.	€ 10.074	n.v.t.	€ 7.716	n.v.t.	€ 4.361	n.v.t.	€ 6.282	€ 33.290

Bijlage

CmK-4 Midden-Holland Input per gemeente Bodegraven-Reeuwijk

Samenwerking scholen en culturele omgeving
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
- Goudse popschool is met het team aan de slag gegaan met procesgerichte didactiek en muziek - CmK-coach Lucienne Valk werkte met icc'ers, directieleden en cultuurteams aan startmeting/uitzetten cultuurplan/evaluatie - Muziekdocenten in Bodegraven-Reeuwijk volgden een training procesgerichte didactiek door Suzan Lutke - Lianne Loos werkte met het hele team aan de leerlijn drama d.m.v. een teamtraining en teach the teacher traject. - Theatrique werkte met het hele team aan de leerlijn drama d.m.v. een teamtraining en teach the teacher traject. - I'm inmotion verzorgde lessen op én na school ter inspiratie en doorstroom van leerlingen - Studio Forza verzorgde lessen op én na school ter inspiratie en doorstroom van leerlingen. - Voorstelling met als thema kijken naar kunst in het Evertshuis. - Studio Forza verzorgde lessen op én na school ter inspiratie en doorstroom van leerlingen - Theatrique werkte met het hele team aan de leerlijn drama d.m.v. een teamtraining en teach the teacher traject. - Goudse popschool is met het team aan de slag gegaan met procesgerichte didactiek en muziek
Welke doelen zijn bereikt?
- Er is een start gemaakt met co-creatie tussen culturele aanbieders en scholen. - We adviseren scholen en aanbieders in het toepassen van inhoudslijnen voor het vormgeven van hun activiteitenprogramma. - We adviseren en faciliteren scholen en culturele instellingen bij een begeleid co-creatie traject. - We adviseren elke school over mogelijk aanbod en zoeken naar passende aanbieders bij de school. - We bieden scholen inzicht in hun budget voor cultuureducatie. - Er zijn doorlopende leerlijnen gecreëerd.
Ambitie CmK-4
Welke doelen wil je bereiken?
- Bekendheid van CmK bij scholen in de gemeente Bodegraven- Reeuwijk vergroten. - Cultureel aanbod door lokale aanbieders passend bij de vraag van de scholen. - Lokale aanbieders worden begeleid bij het aansluiten op de vraag van de scholen. - Verdieping samenwerking Evertshuis en basisscholen op gebied van cultuureducatie.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
- Procesbegeleiding op scholen voor het implementeren van cultuureducatie aanbod - Coaching van culturele aanbieders.

- Co-creatie van aanbod waarin scholen en aanbieders samenwerken om vak-integraal te werken.
- Website Cultuureducatie Bodegraven-Reeuwijk updaten + aansluiten aanbod en vraag.

Deskundigheidsbevordering scholen en culturele instellingen

Reflectie CmK-3

Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?

- ICC-cursus
- Co teaching op diverse scholen
- We werken aan deskundigheidsbevordering door middel van teamtrainingen visievorming en procesgerichte didactiek.
- Coaching voor leerkrachten/ Icc'ers

Welke doelen zijn bereikt?

15 van de 16 scholen in de gemeente doen mee aan CMK3.
7 scholen hebben een schoolgedragen visie op cultuureducatie
14 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan
15 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek
14 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering
10 scholen hebben een gecertificeerde icc'er
6 aanbieders en 15 deelnemende scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden voor co-teaching

Ambitie CmK-4

Welke doelen wil je bereiken?

16 scholen in de gemeente doen mee aan CMK4.
10 scholen hebben een school gedragen visie op cultuureducatie
16 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan
15 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek (Eén school, de Burg neemt deel via Woerden, school in Nieuwerbrug, wordt wel betrokken maar activiteiten via KUvo (dichterbij))
15 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering
12 scholen hebben een gecertificeerde ICC-er

Welke activiteiten ga je ondernemen?

- Verbetering website cultuureducatie BR + aanbod op de site
- Ontwikkeling Erfgoed lesbrieven gericht op Bodegraven-Reeuwijk
- Ontwikkeling Burgerschap lesbrieven in samenwerking met Jeugdtheaterhuis voor Bodegraven-Reeuwijk
- Ontwikkeling Talentontwikkeling lesbrieven
- Dramalessen en muzieklessen
- Verbinding tussen culturele aanbieders en scholen

Subdoel vakintegratie (niet verplicht)

Reflectie CmK-3

Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?

- Dit kreeg plek in de activiteiten binnen samenwerking school en culturele omgeving.

Welke doelen zijn bereikt?

Ambitie CmK-4 (niet verplicht)
Welke doelen wil je bereiken?
- Vakintegraal programma aanbieden gericht op de vraag van scholen
Welke activiteiten ga je ondernemen?
- Thematische lesbrieven + projecten dans en drama - Thematische lesbrieven + projecten muziek - Thematische lesbrieven + projecten Talentontwikkeling - Thematische lesbrieven + projecten Erfgoed - Thematische lesbrieven + projecten Burgerschap

Subdoel Verbinding binnen-buitenschoolse (naschoolse) cultuureducatie (niet verplicht)
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
- Drietrapsraket activiteiten met S&W. - Danslessen Prins Willem Alexander - Productie kunst - Lessen de wegwijzer Driebruggen
Welke doelen zijn bereikt?
- Leerlingen hebben kennisgemaakt met dans en kunst, waarna ze door konden stromen naar aanbieders in de gemeente.
Ambitie CmK-4 (niet verplicht)
Welke doelen wil je bereiken?
- Leerlingen op laagdrempelige wijze laten kennismaken met culturele naschoolse activiteiten op het gebied van dans, kunst, muziek, fotografie en erfgoed
Welke activiteiten ga je ondernemen?
- Indien een school een specifieke vraag heeft voor naschools aanbod in samenwerking met een culturele aanbieder zullen we dit proberen te ondersteunen.

CmK-4 Midden-Holland Input per gemeente Gouda

Samenwerking scholen en culturele instellingen
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
Band in de klas elk schooljaar 4 groepen per jaar. Stolpensteiner, 13 groepen in 2023 Goudazoeker, cultureel erfgoed, 7 groepen in 2023 Lessenserie rondom het boek Lampje van Annet Schaap Verdiepende lessen rondom de voorstellingen in de schouwburg tijdens de kinderboekenmaand en in het kader van burgerschap. Verdiepende lessen rondom World Press Photo in Gouda Iconenproject rondom Gouda 750, Goudse Glazen; co-creatie met museum Gouda (in het kader van Gouda 750) Schoolkoor I**ndirecte matching:** 3 x voorstelling per bouw. Onderschoolse lessen Brede School (zie bijlage)Gemaild op 4-3 naar Aafje
Welke doelen zijn bereikt?
50% deelnemende culturele instellingen en alle deelnemende scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden voor co-creatie. Elke nieuwe school heeft kennis van de aanbieders in zijn regio. We adviseren scholen en aanbieders in het toepassen van inhoudslijnen voor het vormgeven van hun activiteitenprogramma. Dit gebeurt tijdens de bezoeken van Merel, de CmK-coach van Gouda. We adviseren en faciliteren scholen en culturele instellingen bij een begeleid cocreatie-traject. Bijvoorbeeld tijdens Gouda 750 met het Iconen project en Goudse Glazen, World Press Photo. We geven deskundigheidsbevordering een plek in de co-creaties. De school is bekend met mogelijke passende vormen van samenwerking met culturele instellingen. We adviseren elke school over mogelijk aanbod en zoeken naar passende aanbieders bij de school. We bieden scholen inzicht in hun budget voor cultuureducatie.
Ambitie CmK-4
Welke doelen wil je bereiken?
Werken met de door de Cultuureducatiegroep Leiden ontworpen meetinstrument Rubric. De scholen die blijven adviseren.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
Cursus aanbod gericht deskundigheid en didactische vaardigheden voor aanbieders op SO en SBO scholen We ondersteunen scholen in het formuleren van vragen aan culturele instellingen aan de hand van het cultuurplan. We adviseren en faciliteren scholen en culturele instellingen bij een begeleid cocreatie-traject. We geven deskundigheidsbevordering een plek in de co-creaties.

De school is bekend met mogelijke passende vormen van samenwerking met culturele instellingen. We adviseren elke school over mogelijk aanbod en zoeken naar passende aanbieders bij de school. We bieden scholen inzicht in hun budget voor cultuureducatie. We bieden de school en omgeving scholen extra ondersteuning en zoeken verbinding met de brugfuctionaris om het aanbod voor hen aan te laten sluiten voor het kind

Deskundigheidsbevordering scholen en culturele instellingen
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
Kinderboekencafe's in samenwerking met de bibliotheek Gouda Aftrap cultureel jaar op de Livingstoneschool Ontwikkelen lesbrieven thema: poëzie, kunststromingen, kijken naar kunst en burgerschap, internationale vrouwendag, Inspiratiedagen Icc-cursussen Inspiratiedagen voor kinderboekenweek Masterclass Icc Inspiratiemomenten Pabo leerlingen. Teamtrainingen
Welke doelen zijn bereikt?
33 scholen in gemeente doen mee aan CMK 3. *13 scholen hebben een schoolgedragen visie op cultuureducatie* *9 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan* *16 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek* *7 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering* *17 scholen hebben een gecertificeerde icc'er* *8 aanbieders en 32 deelnemende scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden voor co-teaching*
Ambitie CmK-4
Welke doelen wil je bereiken?
32 scholen in gemeente doen mee aan CMK4. *15 scholen hebben een schoolgedragen visie op cultuureducatie* *13 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan* *20 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek* *10 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering* *19 scholen hebben een gecertificeerde icc'er* Onderzoeken of er programma's gemaakt kunnen worden rondom lesmethodes, die we daarna ook kunnen delen met elkaar in een mogelijke leerkring. Deskundigheidsbevordering van verschillende teams.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
Leerkring ontwerpen voor cultuur in Gouda. Hervorming van de inspiratiedag voor de leerkrachten uit het PO. Bij scholen de vraag ophalen waar de behoefte ligt bij thematisch werken (daar blijkt hulp nodig uit de enquêtes) Training SO docenten culturele instellingen

Met alle deelnemende scholen zetten we een ontwikkeltraject op waarin zij hun ambitie vormgeven en daarin een verbinding met het (op te stellen) cultuurplan.

De scholen worden begeleid door een CmK-coach. De adviseurs monitoren de voortgang van de school.
De CmK-coach heeft minimaal 2 keer per jaar contact met de scholen, waaronder een jaarlijks evaluatiegesprek, zo mogelijk a.h.v het cultuurplan
We begeleiden scholen bij het opstellen van een visie, cultuurplan en activiteitenplan.
We bieden deskundigheidsbevordering trajecten, waaronder teach-de-teacher en teamtrainingen.
We bieden jaarlijks een ICC-cursus aan;
We ontwikkelen een verdiepingscursus ICC en bieden deze jaarlijks aan;
We bieden icc'ers een gezamenlijke scholingsmomenten om hun kennis actueel te houden;
we bieden de aanbieders training aan op het bekend raken met het instrument Rubric
We bieden scholen een traject rondom procesgerichte didactiek, bestaande uit een basistraining procesgerichte didactiek, supervisiebijeenkomst, verdiepingscursus en verdere begeleiding bij de implementatie van de didactiek;
We bieden co-teachingstrajecten op basis van verschillende disciplines. We brengen partners bij elkaar, ondersteunen de school in het aanvragen van aanvullende fondsen en begeleiden het proces en de uitvoering;
We informeren scholen over de curriculumvernieuwing voor het leergebied Kunst en Cultuur.

We informeren en adviseren scholen en aanbieders vanuit hun visie en beleid in diverse mogelijkheden van deskundigheidsbevordering;
We informeren en trainen scholen en aanbieders op het gebied van kwaliteitskaarten, inhoudslijn en het vernieuwde curriculum o.a. door middel van informatiebijeenkomsten.

We informeren schoolbesturen over het belang van een visie op cultuureducatie op bestuursniveau en de mogelijkheden binnen CmK en adviseren hen over de mogelijkheden voor het budget cultuureducatie
3 x per jaar een kinderboekencafe organiseren i.s.m. de bibliotheek
t.a.v. de inzet van de Rubric halen kennis op in Leiden bij de organisaties die het daar inzetten

We besteden meer aandacht aan de communicatie van ons project naar buiten, zie hoofdstuk 8.

Subdoel vakintegratie (niet verplicht)
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
Toegepast binnen de activiteiten vanuit samenwerking school en culturele instellingen.
Welke doelen zijn bereikt?
Ambitie CmK-4 (niet verplicht)

Welke doelen wil je bereiken?
- Zie projectplan
Welke activiteiten ga je ondernemen?
2 keer cultuurplatform per jaar voor scholen, BSO's, culturele instellingen en vakdocenten. De CMK-coördinatoren nemen jaarlijks deel aan verschillende netwerk- en scholingsbijeenkomsten om hun kennis actueel te houden. Interdisciplinair overleg (leerkringen) tussen de icc'er, adviseur cultuureducatie, CmK-coach, vakleerkracht, CmK coördinator en evt. BSO-medewerker. Het in kaart brengen van de situatie per gemeente, vanuit onder meer de input van de CmK-coördinatoren, cultuurnota's, culturele instellingen en cultuurcoaches/combinatiefunctionarissen. Samenwerking met de Pabo uitbreiden door hen te betrekken bij netwerkbijeenkomsten, de samenwerking m.bt. de icc-cursus te intensiveren en hen te betrekken bij de ontwikkeling van de verdiepingscursus icc.

Subdoel Verbinding binnen-buitenschoolse (naschoolse) cultuureducatie (niet verplicht)
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
- Er hebben diverse activiteiten plaatsgevonden echter werden deze niet vanuit CmK bekostigd.
Welke doelen zijn bereikt?
Ambitie CmK-4 (niet verplicht)
Welke doelen wil je bereiken?
Onderzoeken hoe we een wijkorkest kunnen organiseren als opvolger van Muziek, maak je samen.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
Wijkorkest 2 x per jaar een bijeenkomst met scholen en aanbieders

CmK-4 Midden-Holland Input per gemeente Krimpenerwaard

Samenwerking scholen en culturele omgeving
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
- Start deelname aan doorlopende leerlijn Erfgoed Sterrenboom en het Schateiland - Samenwerkingsproject cultuurstation en de Schakel. Bevordering samenwerking voor uitvoer cultuurplan. - CmK-coach Marlou Koevoets werkte met icc'ers, directieleden en cultuurteams aan startmeting/uitzetten cultuurplan/evaluatie - Teamtraining en teach the teacher voor doorlopende leerlijn drama Kromme Draai - Teamtraining en teach the teacher voor doorlopende leerlijn drama Flora - Beeldende kunst wordt vakintegraal aangeboden. Leerkrachten worden ondersteund door kunstdocent d.m.v. teamtraining en teach the teacher.
Welke doelen zijn bereikt?
- Er is een start gemaakt met co-creatie tussen culturele aanbieders en scholen. - We adviseren scholen en aanbieders in het toepassen van inhoudslijnen voor het vormgeven van hun activiteitenprogramma. In CmK 3 hebben we 7 scholen geadviseerd in het werken met inhoudslijnen. - We adviseren en faciliteren scholen en culturele instellingen bij een begeleid cocreatie-traject. - In CmK 3 hebben er tot nu toe 13 co-creaties plaatsgevonden. - We adviseren elke school over mogelijk aanbod en zoeken naar passende aanbieders bij de school. - We bieden scholen inzicht in hun budget voor cultuureducatie. - Er zijn doorlopende leerlijnen gecreëerd.
Ambitie CmK-4
Welke doelen wil je bereiken?
- Er is een cultureel aanbod door lokale aanbieders passend bij de vraag van de scholen. - Lokale aanbieders worden begeleid bij het aansluiten op de vraag van de scholen.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
- Procesbegeleiding op scholen voor het implementeren van cultuureducatie aanbod - Coaching van aanbieders - Co-creatie van aanbod waarin scholen en aanbieders echt samenwerken om vakintegraal te werken.

Deskundigheidsbevordering scholen en culturele instellingen
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
- ICC-cursus - Co teaching op diverse scholen - We werken aan deskundigheidbevordering door middel van teamtrainingen visievorming en procesgerichte didactiek. - Coaching voor leerkrachten/ Icc'ers

Welke doelen zijn bereikt?
18 van de 25 scholen in gemeente doen mee aan CMK3. *7 scholen hebben een schoolgedragen visie op cultuureducatie* *13 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan* *18 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek* *13 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering* *14 scholen hebben een gecertificeerde icc'er* *14 aanbieders en 18 deelnemende scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden voor co-teaching*
Ambitie CmK-4
Welke doelen wil je bereiken?
22 scholen in gemeente doen mee aan CMK3 *12 scholen hebben een schoolgedragen visie op cultuureducatie* *18 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan* *22 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek* *15 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering* *17 scholen hebben een gecertificeerde icc'er*
Welke activiteiten ga je ondernemen?
- Aanbieders begeleiden bij het ontwikkelen van aanbod gericht op vraag van de scholen. - Co-teaching trajecten aanbieden aan scholen bij het programma-aanbod - Coaching van scholen op het gebied van visievorming, ondersteuning bij afnemen aanbod en deskundigheidsbevordering. - Procesgerichte didactiek trainingen aanbieden - ICC- cursussen aanbieden

Subdoel vakintegratie (niet verplicht)
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
- Vakintegratie beeldende kunst door middel van co-teaching - Thematische leerlijnen dans en drama
Welke doelen zijn bereikt?
- 4 scholen werken vakintegraal waarbij ten minste 1 van de kunstdisciplines wordt verbonden met leerstof uit de klas.
Ambitie CmK-4 (niet verplicht)
Welke doelen wil je bereiken?
- Meer lessen aanbieden waarin een verbinding wordt gelegd met andere vakgebieden.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
- Co-creatie waarbij aanbieders samen met scholen een vakintegraal kunstprogramma ontwikkelen - vakintegratie programma aanbieden gericht op de vraag van scholen

Subdoel Verbinding binnen-buitenschoolse (naschoolse) cultuureducatie (niet verplicht)
Reflectie CmK-3

Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
- In de indirecte matching zijn er schooltoneelclubs georganiseerd.
Welke doelen zijn bereikt?
2 scholen hebben naschools aanbod aangeboden op school.
Ambitie CmK-4 (niet verplicht)
Welke doelen wil je bereiken?
Welke activiteiten ga je ondernemen?
- Indien een school een specifieke vraag heeft voor naschools aanbod in samenwerking met een aanbieder zullen we dit proberen te ondersteunen.

CmK-4 Midden-Holland Input per gemeente Waddinxveen

Samenwerking scholen en culturele omgeving
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
PO: - Dans Groep 1,2,3: Dansend Alfabet, Dansworkshop 'eet smakelijk' en Dansante vorming - Drama/Theater Groep 1 ™ 8: Daydreamer, The Big Mo, Woelig water - Erfgoedlessen 1 ™ 8: Dorp onder water, Wat heeft meneer de uil gevonden?, Doe mee met Imani, Op stap met Jet en Jan leven in 1910, De hefbrug - Beeldende Groep 1 ™ 8: Fotomontage maken, Spelen met lijn, Spelen met klei, De ontdekkingsreis naar…, Boetseer een huis, Het kunstlabaratorium, Uitvindingen van toen en nu, Beeldend werken n.a.v. thema of onderwerp - Muziek Groep 1 ™ 8 : We hebben ritme!, Instrumentencircuit 'spelen maar!', Drumworkshop Cajons VO: - Salsa Dans workshop voor leerlingen bovenbouw van coenecoop college (Coenecoopacademie) (14 deelnemers) - Popband project voor leerlingen van klas 2 en bovenbouw van het Coenecoop college (Coenecoopacademie) (26 deelnemers) - Vocal Group voor klas 1 van het Coenecoop college (Coenecoopacademie) (10 deelnemers) In samenwerking met de volgende aanbieders: DaDanza, Bianca Danst, Martine Hordijk, Tijl Damen, Theater in School (Daydreamer en The big Mo), Historisch Genootschap, Music Art, Ina Verkaik, Stichting Vonk, Coenecoop College
Welke doelen zijn bereikt?
9 scholen in de gemeente doen mee met CMK, waarvan 8 scholen een opgeleide ICC-er hebben. Veel verschillende activiteiten uit diverse kunstdisciplines zijn afgenomen en hiermee is een bredere kijk op kunst en cultuur ontwikkeld bij de leerlingen.
Ambitie CmK-4
Welke doelen wil je bereiken?
We willen op alle 9 scholen een opgeleide ICC-er. Het liefst twee zodat erbij uitval of wisselingen een continu beleid uitgevoerd kan worden. We willen het aanbod van de activiteiten verder door ontwikkelen om zo meer maatwerk te kunnen leveren per school. Activiteiten in het teken van diverse thema's aanbieden, die passen bij de identiteit van de school en actueel zijn.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
Activiteiten in het teken van actuele thema's op school en tevens ook aanbod creëren dat aansluit bij methodes die gehanteerd worden op scholen (1,2,3 zing, Blink, Creëer en leer etc.). Hierbij willen we de adviezen van de icc'ers meenemen in het leveren van maatwerk. Activiteiten koppelen aan procesgerichte didactiek trainingen om zo de icc'ers en leerkrachten meer te betrekken bij het proces.

Deskundigheidsbevordering scholen en culturele instellingen
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
3 Icc'er hebben in het seizoen 2023 - 2024 de ICC-cursus gevolgd. Daarnaast zijn op diverse scholen workshops procesgerichte didactiek gegeven aan de leerkrachten. De prognose is dat in het seizoen 2024 - 2025 2 nieuwe icc'ers gaan deelnemen aan de cursus. Hiermee is ons doel, op elke school 1 of meer icc'ers, bereikt.
Welke doelen zijn bereikt?
9 scholen in de gemeente doen mee aan CMK3. *6 scholen hebben een school gedragen visie op cultuureducatie* *5 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan* *9 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek* *2 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering* *7 scholen hebben een gecertificeerde icc'er* *5 aanbieders en 9 deelnemende scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden voor co-teaching* *9 scholen nemen een gevarieerd aanbod van activiteiten af*
Ambitie CmK-4
Welke doelen wil je bereiken?
9 scholen in gemeente doen mee aan CMK4. *9 scholen hebben een school gedragen visie op cultuureducatie* *9 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan* *9 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek* *5 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering* *9 scholen hebben een gecertificeerde icc'er* *De visie en plannen op cultuureducatie welke omschreven zijn in het cultuurplan beter ondersteunen door meer maatwerk te bieden. Hiervoor is nodig dat scholen bij hun aanvraag per activiteit aan kunnen geven welke thema's actueel zijn en dat de aanbieder dit aanbiedt in zijn activiteit.* *Procesgerichte didactiek is naar ons idee nodig om cultuureducatie op scholen te kunnen borgen (ook na CMK4). Wij willen onze aanbieders een training procesgerichte didactiek laten volgen om zo de kwaliteitsnorm van het cultuuronderwijs te waarborgen voor nu en de toekomst. Het VO blijven betrekken in het kunstaanbod. Nieuw aanbod creëren wat in lijn is met thema's die actueel zijn op scholen (maatwerk)*
Welke activiteiten ga je ondernemen?
Bestaande activiteiten verbeteren d.m.v. de aanbieder procesgerichte didactiek trainingen te laten volgen. Koppeling maken tussen thema's op school en de activiteit die hierop inspeelt.

Subdoel vakintegratie (niet verplicht)
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
De directie van Vonk is samen met de CmK-coach bij alle visiegesprekken aanwezig geweest. Er is waardevolle informatie verzameld over waar de scholen staan in hun visie en welk doel hun voor ogen hebben. Met deze input gaan we het aanbod verbeteren.
Welke doelen zijn bereikt?

De directies van alle scholen zijn bereikt in 2023 - 2024.
Ambitie CmK-4 (niet verplicht)
Welke doelen wil je bereiken?
Kwaliteitsnormen en protocollen ontwikkelen voor aanbod en aanbieders waar de CmK-activiteiten aan moeten voldoen. Dit willen we meenemen in gesprekken met aanbieders.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
Bestaande activiteiten verbeteren d.m.v. de aanbieder procesgerichte didactiek trainingen te laten volgen. Koppeling maken tussen thema's op school en de activiteit die hierop inspeelt. De website cultuureducatiewaddinxveen.nl aanpassen en verbeteren, ruimte voor de aanvrager (ICC-er) in het aanvraagformulier maken waar zij kunnen aangeven welke thema's voor hen belangrijk zijn.

Subdoel Verbinding binnen-buitenschoolse (naschoolse) cultuureducatie (niet verplicht)
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
BSO-activiteiten (dwarsfluit- gitaarlessen) in de wijk "Triangel". Denk aan: een interactief concert dwarsfluit/gitaar. Korte cursussen van 6 weken gegeven en structureel aanbod jaarcursus. Dit alles is goed overleg met icc'ers en coördinatoren van de BSO. De Dick Bruna school stelt hun ruimte beschikbaar om bovenstaande mogelijk te maken.
Welke doelen zijn bereikt?
Kinderen na schooltijd kennis laten maken met kunst en cultuur.
Ambitie CmK-4 (niet verplicht)
Welke doelen wil je bereiken?
Meer interactieve concerten op basisscholen organiseren. In gesprek met meerdere BSO's gaan om mogelijkheden te onderzoeken om kunst en cultuuraanbod uit te breiden in de gemeente. Tevens de banden met de Dick Bruna te verstevigen. O.a. door samen te kijken wat Vonk kan betekenen in de ambities van het opzetten van brede school activiteiten.
Welke activiteiten ga je ondernemen?
Meer interactieve concerten op basisscholen organiseren. In gesprek met meerdere BSO's gaan om mogelijkheden te onderzoeken om kunst en cultuuraanbod uit te breiden in de gemeente. Tevens de banden met de Dick Bruna te verstevigen. O.a. door samen te kijken wat Vonk kan betekenen in de ambities van het opzetten van brede school activiteiten.

CmK-4 Midden-Holland Input per gemeente Zuidplas

Samenwerking scholen en culturele omgeving
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
We ondersteunen 16 scholen in het formuleren van vragen aan culturele instellingen zodat cultuureducatie ingezet wordt als middel om, onder andere, tot vakintegratie te komen, de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen te ondersteunen en talenten te ontdekken/ontwikkelen, kennis op te doen over lokaal cultureel erfgoed. We adviseren 16 scholen op maat over mogelijk aanbod en zoeken in overleg naar passende aanbieders bij de school. We bieden 16 scholen inzicht in hun budget voor cultuureducatie. We geven deskundigheidsbevordering een plek in de co-creaties. **Vanuit de indirecte matching:** Scholen hebben een jaarlijks cultuureducatieplan opgesteld in samenwerking met de cultuurcoördinator. Het budget dat hiervoor beschikbaar is, wordt ingezet voor diverse cultuureducatieve lessen onder andere zichtbaar op de site www.cultuureducatiezuidplas.nl Dit zijn o.a. de lokale aanbieders: MOZ-Art, Jongerentheater Quint, Poppenenmeer, Kaasboerderij van Zuylen, Molen Windlust, lokale Oudheidkamers, Blokje Kunst, Scoperte, Steenovens Hitland. Na schooltijd kunnen de leerlingen workshops volgen, onder andere via BrAinS. Zo zijn er muzieklessen van MOZ-art, dramalessen van Carla Vis, stopmotion en fotografie en diverse andere activiteiten die per seizoen in een boekje worden aangekondigd.
Welke doelen zijn bereikt?
16 scholen zijn bekend met mogelijke passende vormen van samenwerking met culturele instellingen in de regio. 8 deelnemende culturele instellingen en alle deelnemende scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden voor co-creatie. Elke nieuwe school heeft kennis van de aanbieders in zijn regio.
Ambitie CmK-4
Welke doelen wil je bereiken?
Scholen zelfredzamer blijven maken door: ● Een Icc'ers op iedere school en een goed geborgd cultuurplan dat bij wisselingen in team/directie/icc'er verankerd blijft. ● Scholen weten hun cultuuronderwijs zelf vorm te geven door het te koppelen aan wereldoriëntatie methodes, projectweken en/of andere thema's zodat het geïntegreerd is in het curriculum. ● Scholen hebben inzicht in de waarde van kwalitatief goed cultuuronderwijs en handelen hiernaar. ● Het aanbod toetsen op kwaliteit met behulp van bijvoorbeeld Rubric
Welke activiteiten ga je ondernemen?
● Scholen het belang van een icc'er blijven uitleggen ● Scholen hebben inzicht in de waarde van kwalitatief goed cultuuronderwijs ● Scholen coachen bij het formuleren van hun vraag om te komen tot vakintegratie en procesgericht werken ● De mogelijkheden van het gebruik van Rubric onderzoeken en waar nodig inzetten.

- Samen met scholen zoeken naar mogelijkheden om docenten te ontzorgen: o.a. cultuureducatie als middel i.p.v. extra erbij
- Samen met scholen zoeken naar mogelijkheden in het vinden van ruimte geschikt om bepaalde lessen te kunnen geven.

Deskundigheidsbevordering scholen en culturele instellingen

Reflectie CmK-3

Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?

- Er is een nieuwe Icc'er opgeleid
- Trainingen Begrijpen met je handen bij kleutergroepen van 3 scholen eind 2022 en 2023
- Inspiratie en uitleg CMK: vakintegratie/procesgericht werken bij teams van 4 scholen
- Teamtraining procesgerichte didactiek op aanvraag; 2D (onder-/middenbouw) en 3D (bovenbouw)
- Coachingslessen procesgericht werken met klei 2 groepen
- Danslessen Scapino op maat met kennisbevordering docent
- Coaching en lessen op maat bij diverse thema's (vakintegratie en procesgerichte didactiek):
  aansluitend bij Kinderboekenweek en projectweken van de school:
  o.a.: Catch my picture, Er zit muziek in mijn kwast, Fix je fuel (bij thema Pesten), dramalessen en coaching bij KBW, Projectweek Schilderkunst met procesgerichte lessen bij musea bezoek.
- Spiegellessen bij bezoek Steenovens Hitland: hoe geef je een excursie een vakintegrale meerwaarde met een spiegelles in de klas.
- Coaching scholen: formuleren vraag a.d.h.v. 2 thema's per groep waarbij aangesloten kan worden met ce. Bijvoorbeeld Wereldorientatie
- Opzet jaarlijkse VO cultuurweek project voor de nieuwe leerlingen: begeleiding, coaching, koppelen vraag VO-scholen aan aanbod culturele veld.
- Deskundigheidsbevordering instellingen: o.a. Blokje Kunst, Moz-Art, Oudheidkamer Nieuwerkerk ad IJssel, Oudheidkamer Zevenhuizen-Moerkapelle, Poppenenmeer, Quint

Vanuit de indirecte matching onder meer:

- Kleppers en klompjes projecten voor kleutergroepen, groep 3 en 4 en grootouders.
- Bezoek Kaasboerderij met spiegel kunstles Koe in de kunst

Welke doelen zijn bereikt?

16 scholen in gemeente doen mee aan CMK3.
11 scholen hebben een schoolgedragen visie op cultuureducatie
11 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan
16 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek
16 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering
9 scholen hebben een gecertificeerde icc'er
8 aanbieders en 16 deelnemende scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden voor co-teaching

Ambitie CmK-4

Welke doelen wil je bereiken?

16 scholen in gemeente doen mee aan CMK3.
16 scholen hebben een schoolgedragen visie op cultuureducatie
16 scholen hebben een cultuurplan met activiteitenplan
16 scholen nemen deel aan een jaarlijks evaluatiegesprek

16 scholen nemen deel aan deskundigheidsbevordering: oa trainingen procesgericht werken, ondersteuning dramaonderwijs, hoe gebruik ik methodes/bronnenboek
13 scholen hebben een gecertificeerde icc'er

16 scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden van vakintegratie en de mogelijkheden tot ondersteuning hierbij
16 scholen zijn op de hoogte van de mogelijkheden bij het ondersteunen bij projectweken en thematisch werken.

Onderzoek naar centrale uitleenpunten per dorpskern voor materialen zoals djembés, leskisten etc.

Doel is om de workshopleiders van BrAinS een kennisbevorderende training te laten volgen om kennis te maken met elkaar en het integreren van een creatief proces te stimuleren bij hun eigen workshops na schooltijd zie ook **Subdoel Verbinding binnen-buitenschoolse (naschoolse) cultuureducatie (niet verplicht)**

Welke activiteiten ga je ondernemen?

- Jaarlijkse dan wel tweejaarlijkse bijeenkomst voor Icc'ers en cultuurcontacten en geïnteresseerde docenten in het gemeentehuis met bespreken doelen aangedragen bij de eerdere icc-bijeenkomsten
- Training Begrijpen met je handen verder uitzetten
- Trainingen op maat en coaching procesgerichte didactiek
- Trainingen coaching Drama onderwijs en Muziek op aanvraag
- Kennisbevordering bieden bij het gebruiken van beeldende methodes/bronnenboeken
- Ondersteunen van scholen bij het koppelen van wereldoriëntatie methodes aan cultuureducatie
- Kennisbevordering culturele instellingen
- Visie bijeenkomsten aanbieden
- Lessen op aanvraag met kennisbevordering docent blijven ontwikkelen
- Het reeds ontwikkelde aanbod (op de site) zichtbaar maken.
- De website herzien en nog gebruiksvriendelijker maken en digitaal toegankelijk
- Nieuwsbrieven blijven ontwikkelen om de scholen te inspireren en zichtbaar te maken aan scholen en gemeente wat er gebeurt op de scholen op het gebied van cultuureducatie.
- Ondersteunen VO volgens cultuurvisie Zuidplas: zichtbaar maken cultuureducatie voor jongeren onder- en na schooltijd

Subdoel vakintegratie (niet verplicht)

Reflectie CmK-3

Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?

Zie activiteiten in bovenstaande velden

Welke doelen zijn bereikt?

Zie activiteiten in bovenstaande velden

Ambitie CmK-4 (niet verplicht)

Welke doelen wil je bereiken?

Zie activiteiten in bovenstaande velden

Welke activiteiten ga je ondernemen?
Zie activiteiten in bovenstaande velden

Subdoel Verbinding binnen-buitenschoolse (naschoolse) cultuureducatie (niet verplicht)
Reflectie CmK-3
Welke activiteiten hebben plaatsgevonden?
Teamtraining voorschoolse en naschoolse kinderopvang Gruttonest Moordrecht: begrijpen met je handen Gesprekken en overleggen met BrAinS: delen van contacten binnenschools om ook buitenschools in te zetten. Aanbod van trainen van workshopleiders van BrAinS om procesgerichter te leren werken
Welke doelen zijn bereikt?
Kennisbevordering voorschoolse en naschoolse kinderopvang
Ambitie CmK-4 (niet verplicht)
Welke doelen wil je bereiken?
trainen van workshopleiders van BrAinS om procesgerichter te leren werken
Welke activiteiten ga je ondernemen?
Aanbod van trainen van workshopleiders van BrAinS om procesgerichter te leren werken